

Kistúlakörös: A Kovács-halomtól NyDNy-ra helyezkedik el, és arra a vízállásos részre támaszkodik, amely ugyancsak DNy-ról határolja azt a dombhátat, melyen lelőhelyünk található. Ez a dombhát szinte párhuzamos az itt haladó dűlőúttal, és ettől DNy felé, mintegy 50 m nyire kezdődően gyűjtöttük cserepeinket, melyek gazdag őskori lelőhelyre utalnak. Ezt a dombot egy fasorral övezett ÉK-DNy-i irányú csatorna keresztben vágja át. A lelőhely hosszúsága ÉNy-DK irányban mintegy 350 m lehet, szélessége, pedig eléri a 100 m-t. Tény tehát, hogy lelőhelyünk nem érintkezik a Kovács-halommal, sőt, éppen hogy az ellenkező irányba haladva lesz egyre intenzívebb. Az 50. sz. lelőhelytől tehát nemcsak az út választja el, hanem kb. 50 m körüli leletmentes terület is, melyet megtoldhatunk azzal, hogy az út egy kisebb mélyedésben halad. A terület most mezőgazdaságilag művelt, szántó és friss vetés. A felszínen az őskori cserepek mellett egy szürke korongolt, illetve néhány cseréppel soványított, korongolatlan, szarmata kori töredéket találtunk, ez új információ a topográfia adataihoz képest.

Kovács-halom: Egy szinte pontosan É-D-i irányú ovális kiemelkedés, melyet K-ról határol egy hajdani vízfolyás ma már feltöltődött mélyedése. A dombhát relatív magassága mintegy 2,5 m, alapátmérője kb. 300 m lehet. A térkép szintvonalai pontosan jelzik ezt a kiemelkedést. A lelőhely déli széle biztosan elnyúlik az itt ÉK-DNy irányban haladó csatornáig és útig, sőt a csatornából kidobott föld magasságából ítélve, a csatornával is átvágták ezt a dombhátat. Mindenesetre itt már egészen alacsony a dombhát, és a csatornától D-re már szinte nem is érzékelhető. A csatorna É-i oldalán is már feketére vált a talaj színe, ami arra utal, hogy végül mégsem tettek nagy kárt a lelőhelyben. A domb teteje ugyanis egészen világos színű, még abban a kőkeményre száradt, hatalmas rögökből álló mélyszántásban is, ahol terepjárásunkat végeztük. A domb tetején, a szürkésbarna színű talajban térdig jártunk az őskori cserepekben, és egészen nagy darabok is voltak a felszínen. Ez arra utal, hogy a lelőhely igencsak pusztul. A csatornától D-re eső területen leletet nem találtunk. A fentiek szerint térképeinken módosítottuk a lelőhely körvonalait.

Munkatársak: dr. Jankovich-Bésán Dénes, dr. Nagy Levente.

TANKÓ KÁROLY

373. Szekszárd, Alsóvárosi temető

(Tolna megye) R

2005. május 20. és június 2. között régészeti szakfelügyelettel ellenőriztük a területen (Hrsz.: 0320/140) végzett földmunkákat. A kivitelezéssel járó földmunkákkal őskori, a péceli kultúrához tartozó objektumok, elsősorban hulladékkal, cseréptöredékekkel teli gödreinek legfelső szintjét érték el. Az ingatlan Ny-i széle felé haladva a humuszréteg egyre vastagabb, néhol a 120–150 cm vastag-

ságot is elérte. Itt a régészeti objektumok egyre ritkultak, majd megszűntek.

GAÁL ATTILA

374. Szeleste, temető mellett

(Vas megye) Kk

Az épülő 400 kV-os Győr-Szombathely távvezeték 198. sz. oszlophelyén (Hrsz.: 026/16), egy erőteljesen kiemelkedő dombvonulat K-i lejtőjén van a lelőhely, a mai temető mellett. 2005. júniusban a kutatás egy kb. 8×9 m-es területen folyt. Csupán néhány szórvány késő középkori apró kerámiatöredék került elő. A lejtő alja felé sötétebb foltot figyeltünk meg a bűzában.

FARKAS CSILLA

375. Szécsény, belváros

(Nógrád megye) Kk, Tö, Kú

A városmag-rehabilitáció építkezései miatt 2005 folyamán négy helyszínen folytak összefüggő feltárások a belvárosban.

Ady Endre utca, Forgách-kastély előtti parkoló: A legkorábbi jelenség itt egy két periódusú, igen mély árok volt, melyet a vár déli árkával azonosíthatunk, és utolsó periódusát a 15–16. sz. fordulóján tárták be. A második periódusban a területen két ház, esetleg műhely állt. A déli ház kő-tégla alapozású osztófallyal tagolt két helyiségéből a délebbi padlóját többszörösen megújították, míg az É-i padlóját vastag hamu fedte. Észak felől kettős karósról alkotta a fal vázát. A déli helyiségben 1533-as éremmel keltezett szemeskályha omladékát tártuk fel. Az É-i épület déli falának vázát megújított kettős karósról alkotta. A feltárt helyiség K-i részében téglakályha- vagy kemencealap, Ny-i részében vermek kerültek elő. Az utóbbi deszkával fedett vermekben majdnem ép edényeket és sok szerves anyagot tartalmazó szemétréteget találtunk. A területen a harmadik periódust egy közel sík, helyenként megújított, lekövezett felület jelentette, melynek egyik rétegéből 1634-es érme bukkant elő.

Ady Endre utca, Művelődési ház és az egykori Járásbíróság épülete között: A terület É-i oldalán egy, a 17. sz. végén elpusztult épület került elő, mely K-Ny-i tájolású, esetleg L alakú lehetett, és K-i része vélhetőleg alá volt pincézve. A ház tűzvészben elpusztult utolsó periódusában a többszörösen megújított padló felett több helyütt egykor talán a padlástérben tárolt nagy mennyiségű növényi maradvány került elő. A kutatás itt nem hatolt mélyebbre. A terület déli oldalán nem állt ház, a nagy mennyiségű hulladék alapján „hátsókerti” funkcióra gyanakodhatunk. A kutatott felület sarkában paticsal feltöltött pince részlete került elő. A legjelentősebb objektumként itt egy 1660-as évekre keltezett, sok üvegleletet tartalmazó, ácsolt kerettel körbevett latrina vagy szemétygyűjtő említhető.

Haynald L. utca: A városfal déli folytatásában nyitott szelvényben megfigyelhettük a kőfal és a palánkfal

csatlakozását. A közművek bolygatásai miatt csak az állítható, hogy a lapos aljú, kerek átmetszetű cölöpökből álló palánk a kőfal É-i síkjának támaszkodva indul. Elképzelhető, hogy a cölöplyukak a 17. századi felmérésekből ismert rondella É-i becsatlakozásának maradványai.

Haynald L. utca, Ady Endre utca kereszteződése: Az Ady Endre utcában a jelenleg is részben álló bástya É-i falsíkjának folytatásában, az utca Ny-i oldalán előkerültek a város déli palánkjának maradványai. A palánk árokba helyezett, függőleges, hegyzetlen, kör átmetszetű, 2 sorba állított tölgycölöpökből állt, melyek közét agyaggal döngölték be. Vízszintes rácsszerkezetet és megújított cölöpöket is sikerült megfigyelni. A palánk külső oldalához árok, belső oldalához függőleges karókkal megtámasztott földtöltés csatlakozott. E földtöltésbe 17. sz. végi, török anyagot tartalmazó gödör mélyült. A palánktól É-ra lakóházak maradványai kerültek elő. A több periódusú házak (16. sz. első fele–17. sz. közepe) padlója részben deszka fedésű döngölt agyag volt. Több különböző falszerkezetet is sikerült dokumentálni, ezek közül kiemelendő egy kőalapra fektetett gerendára épülő favázás, vesszőfonatos tapasztott fal. A délebbi ház utolsó periódusából (17. sz. közepe) gazdag kerámia- és fémanyag látott napvilágot, egy korábbi periódusból pedig a 16–17. sz. fordulójára tehető kályhacsempék kerültek elő. A házak között mintegy 2 m-es köz volt megfigyelhető. A házaktól K-re és talán Ny-ra is kövezett külső járósíntek voltak, míg a kereszteződés közepén nagyobb felületben került elő jó minőségű kövezés, melyben másodlagosan felhasznált gótikus kőfaragványokat is találtunk. A kövezés a 16. század második felében, esetleg a 16–17. sz. fordulóján készülhetett.

MORDOVIN, MAXIM – TOMKA GÁBOR

376. Szécsény, Forgách-kastély

(Nógrád megye) Kk, Kú

A kastély helyreállítása során három fő helyszínen végeztük a feltárásokat és a régészeti megfigyelést. Az időlegesen előkerülő falszöveteket dokumentáltuk, de fal-kutatást nem végezhattünk.

Főépület

Az emeleten különböző átépítések során elfalazott ajtók újrainvitására került sor. Az 1/9 terem, a liftakna és a fűtőközmű alagút építése során ismét előkerült egy 110 cm széles, K–Ny-i irányú fal, mely az első barokk kastély tornácának külső fala lehetett, a terem jelenlegi É-i fala pedig a kastély D-i alapfala. Ehhez a két alapfalhoz építették hozzá a kastély átépítéskor a többi alapozást. A kora barokk járósínt a mai alatt 20 cm-re volt.

A terem ÉK-i sarkában lévő kéményakna É-i falszakaszán a kastély középső főfalának felmenő részlete került elő csúcsíves hárítóívvel. Az ívben is és a falban is másodlagosan beépített, faragott mészkövek voltak. A későbbi barokk falat 5 cm-es beugrással építették rá, egyes falazattal meszes habarcsba. A teherhárító ív alatt

fecskefarkas falazással szoknyás kürtőfejezet található. A falban a falazott kürtő a hárítóív fölött is folytatódik.

A Díszterem déli ajtajának mindkét oldalán 1-1 elfalazott, a padlószintig futó almáriumfülkét találtunk. Magasságuk 400 cm, szélességük 160 cm, mélységük 75 cm. Faluk vakolt és meszelt, felső záródásuk lapos szegmens ívű. A fülkéket utóbb 15-ös téglafallal falazták el.

Az 1/9 és a 2/9 terem közötti fiókos dongaboltozatot a liftakna megépítésekor elbontották. Dokumentáltuk. A boltozati feltöltést laza, törmelékes sittréteg alkotta, különösen sok és nagyméretű paticsdarabbal. A boltozat fölött a déli falban vízszintes gerendafészek és elszenesedett gerendacsonk került elő.

Az igazgatói szobában egy teherhárító ívre alapozott válaszfalat találtunk. Felmenő falához kapcsolódott egy nagyméretű téglából, katonakötésben kialakított járófelület, a jelenlegi járósíntől 30 cm mélyen. A feltöltésben GJ. (Gross J.) monogramos bélyeges téglák voltak. A válaszfal Ny-i oldalán 60×60 cm-es, téglából rakott, kőalapozású, átlósan álló pillért találtunk. A pillér K-i, Ny-i és É-i oldala meszelt. A pillér még betöltötte funkcióját a második padló használatának idején is, mivel a téglakirakás követi a pillér irányát. A jelenlegi szinttől 53 cm-re újabb téglák járósíntet találtunk, mely a pillér vakolt, meszelt alsó részeihez kapcsolódik. A válaszfal K-i oldalán csak a téglák habarcsos, homokos kemény ágát találtuk meg. A pillér feltehetően az eredetileg boltozott helyiség megroskadt boltozatának megtámasztására szolgált.

A Ny-i pinceágban nyitott szonda Ny-i felében a felszíntől 46 cm mélyen tapasztott agyagréteget találtunk. A vörösesbarna égett réteg elbontása után a betonfelszíntől számítva 48 cm mélyen szürkésfehér meszes habarcsba rakott terméskőből álló falat találtunk. Szélessége 110 cm, iránya É–D. A szelvény Ny-i felében, a falhoz kapcsolható két karólyukat és egy 22×17 cm-es cölöplyukat is feltártunk. A felszíntől 60 cm-re elértük a sárga agyagos altalajt, amely fölött habarcsos járósíntet találtunk.

A pince K-i oldalán a homlokfal vakolatának levereése után egy régebbi kapunyílás került elő, amely a késő középkori pince második periódusához tartozott. Feltehetően a K-i pinceág (és a jelenlegi kastélyépület) építése előtti időben a jelenlegi nyakfolyosó vonalában, a pince elé épített ismeretlen célú fal emelésekor szüntették meg.

A Várkertre nyíló pinceágban nyitott szondákban két-rétegű betöltést, alatta rendszertelenül elhelyezkedő karólyukat és az altalajba mélyülő kisebb gödröket tudtunk megfigyelni. Az egyikben 16–17. századi kerámiaedény felét találtuk meg. A helyiség déli végében a toronyhoz később toldott déli fal alapja 24 cm-re nyúlt a járósínt alá.

A díszlépcső felújítása során kiderült, hogy az eredetileg homokkőből faragott, pálca és kislemez tagozatokból álló homlokprofilokkal rendelkező fokokból állt. Az eredeti lépcső mögött egy közel azonos kiosztású,